Práva „přirozená“ / Lidská práva

d) Myšlenka „přirozených“ lidských práv míří svou nejhlubší intencí k tomu, že člověku se nedostává základních práv až v průběhu jeho života, např. tím, že mu jsou nějakou instancí přiznána či udělena, nýbrž že mu mohou být leda krácena, omezována nebo upírána. To znamená, že jde na prvním místě o myšlenku, která se soustřeďuje na tuto možnost krácení nebo upírání práv, a tato možnost je prohlášena za nekalou, protilidskou a v podstatě zlou, protože protilidskou. Forma, jaké bylo použito k vyjádření této myšlenky, vztahující se bytostně, jak je z toho zjevno, nikoli k „subjektu“ těchto práv, nýbrž k jiným subjektům, které by mohly chtít tato práva omezovat nebo dokonce předstírat, že mají moc či pravomoc je udělovat (a ergo také neudělit), je poplatna nejrůznějším okolnostem, dobovým tendencím a zvyklostem i myšlenkovým předsudkům, takže ji zdaleka nelze považovat za plně vystihující to, oč vskutku šlo a jde. Proto jedním z velmi důležitých kroků je ustálení metodického rozlišování nejen mezi myšlenkou jakožto aktem (cogitatio cogitans) a myšlenkou myšlenou (cogitatio cogitatum), nýbrž ještě dále mezi myšlenkou, jak je či byla myšlena a myšlenkou, jak myšlena být měla (tedy tím, co je pro naše myšlení výzvou, a tím, jak jsme svým vlastním myšlením na tuto výzvu odpověděli). Souvisí to s tím, že každá lidská myšlenka míří (intenduje) k něčemu dalším, co není její součástí a tím méně produktem. jejím „konstruktem“. Jako příklad lze uvést třeba Kantovu formulaci z KČR, kde Kant samozřejmě předpokládá, že můžeme myšlence nějakého autora někdy porozumět i lépe, než jak oné myšlence rozuměl on sám a než jak i on sám vyslovil, formuloval. V tom smyslu pak žádný autor nemůže v pravém slova smyslu myslit a mluvit o „své“ myšlence vpravdě jako o „své“; to, co je vskutku jeho, je pouze to, jak on tu myšlenku ze svých předpokladů, ze své perspektivy a ze svým kontextů „myslel“ nebo „myslí“, tj. jak jí porozuměl, jak ji přijal za „svou“, jak se jí podřídil a jak byl ochoten kvůli ní a pro její lepší, věrnější uchopení a prosazení změnit něco z toho, co měl původně k dispozici a co mu do té míry znesnadňovalo její správné pochopení, že bez takové někdy i dost široké revize a nápravy vlastních předpokladů by ji pochopil nesprávně, že by něco v ní narušil anebo že by se s ní dokonce vposledu jen více nebo méně těsně minul. trvá beze změny. Změna byla chápána jako něco, co probíhá na povrchu něčeho jiného, co se nemění, ale co trvá. Toto trvající bylo pojmenováno termínem nejprve převážně gramatického významu, totiž HYPOKEIMENON (KEIMAI znamená „ležím“, HYPO znamená „pod“, tedy „to, co leží pod“). Do latiny byl tento termín překládán jednak jako „subiectum“, jednak (vlastně etymologicky nepřesně, totiž ve smyslu „toho, co stojí pod“) jako“substantia“ (přísně etymologicky to byl překlad řeckého slova HYPOSTASIS; mnoho latinských slov vznikalo otrockým napodobováním řečtiny). Odtud onen zvyk mluvit o „substančních metafyzikách“; pojmenování je dost pozdní a už počítá z určitým filosofickým chápáním resp. spíše pseudofilosofickou reinterpretací řecké předložky a předpony „META“. Ta poukazovala k tomu, co je „za“ něčím resp. „vedle“ něčeho, ale v žádném případě nepoukazoval k tomu, co je „nad“ (tom u účelu sloužila předložka a předpona HYPER, tak jako „pod“ bylo řecky HYPO). Metafyzická skutečnost byla zejména z mytologických a theologických motivů překládána slovy „realitas supernaturalis“, tedy česky jako nadpřírodní či spíše nadpřirozená skutečnost; jde tedy o nepřesný, nesprávný (resp. ideologicky tendenční) překlad řeckého slova META jako „super“. V tomto smyslu tedy je to, co se nemění, identifikováno s tím, co je „nad“ (tedy nahoře), zatímco slovo substance a substanční naopak poukazovalo k tomu, co je „pod“ (tedy dole).

(Písek, 020113–4.)